

Recenzie a anotácie

SCHELLE, K., TAUCHEN, J., HORÁK, O., KOLUMBER, D. (eds.): **Encyklopedie českých právních dějin. XXIII. Svazek: Biografie právníků 1 (A – J)**. Plzeň : Aleš Čeněk, 2022. 855 s. ISBN 978-80-7380-913-3

SCHELLE, K., TAUCHEN, J., HORÁK, O., KOLUMBER, D. (eds.): **Encyklopedie českých právních dějin. XXIV. Svazek: Biografie právníků 2 (K – Ř)**. Plzeň : Aleš Čeněk, 2023. 882 s. ISBN 978-80-7380-926-3

SCHELLE, K., TAUCHEN, J., HORÁK, O., KOLUMBER, D. (eds.): **Encyklopedie českých právních dějin. XXV. Svazek: Biografie právníků 3 (S – Ž)**. Plzeň : Aleš Čeněk, 2024. 858 s. ISBN 978-80-7380-940-9

V máji 2024 bol vydaním 25. zväzku uzavretý grandiózny projekt právnych historikov z Masarykovej univerzity v Brne pod názvom *Encyklopedie českých právních dějin*.¹ Posledné tri zväzky z tohto radu tvoria svojím spôsobom uzavretý celok. Sú venované biografickým heslám právníkov spätých s českými krajinami, neopomenúc ani československé relácie nášho vývoja. Odhliadnuc od „profánneho“ konštatovania, že recenzované knihy predstavujú už z vizuálneho hľadiska veľmi impozantný celok, ich obsahová kvalita je podľa názoru recenzenta ešte vyššia. Z hľadiska aktuálneho stavu poznania ich totiž možno pokladať za unikátny súbor, ktorý mapuje činnosť významných českých (a slovenských) právníkov naprieč právnickými profesiami, právnymi odvetvami, ale aj v priebehu rôznych storočí.² Je zvykom nielen u nás, ale takisto v zahraničí, že pri príležitosti okrúhlych výročí niektorých právnických ustanovizní sa publikujú vedecké monografie či antológie o známych osobnostiach.³ Zásadne ide o limitovaný počet osobnos-

tí, ktorých život a dielo boli podrobené väčšinou dôslednejšiemu výskumu.⁴

Posudzované zväzky *Encyklopedie* analyzujú omnoho širšie spektrum právníkov. Počet obsiahnutých životopisov je úctyhodný, podľa slov zostavovateľov v úvode dosahuje hranicu dvoch tisíc hesiel.⁵ Pravdaže, dĺžka a informačná hod-

1919 – 2019. Díl II. Brno : Masarykova univerzita, 2019, s. 299 – 496; OLECHOWSKI, T. a kol. (eds.) *Die Wiener Rechts- und Staatswissenschaftliche Fakultät 1918 – 1938*. Göttingen : V & R, 2014.

⁴ Okrem publikácií venovaných jubileám sa možno zmieniť o pokuse o systematický rozbor života a diela vybraných osobností napr. v: SKŘEJPKOVÁ, P., SOUKUP, L. (eds.) *Antologie české právní vědy (2. polovina 19. století až 30. léta 20. století)*. Praha : Karolinum, 1993. 302 s. (s následným prepáchaním a doplnením v roku 2009 ako Antologie československé právní vědy v letech 1918 – 1938). Zo zahraničia spomeňme napr. už v 6. vydání publikované dielo: KLEINHEYER, G., SCHRÖDER, J. (eds.) *Deutsche und Europäische Juristen aus neun Jahrhunderten: Eine biographische Einführung*. Tübingen : Mohr Siebeck, 2017, alebo výbery ako: GRUNDMANN, S. (ed.) *Deutschsprachige Zivilrechtslehrer des 20. Jahrhunderts. Band I. – II*. Berlin : De Gruyter, 2007; HILGENDORF, E. (ed.) *Die deutschsprachige Strafrechtswissenschaft in Selbstdarstellungen I. – II*. Berlin : Walter de Gruyter, 2021.

⁵ HORÁK, O. a kol. Úvodom. In SCHELLE, K. a kol. (eds.) *Encyklopedie českých právních dějin. XXIII. svazek: Biografie právníků A – J*. Plzeň : Aleš Čeněk, 2022, s. 33.

¹ *Encyklopedie* bola rovnako vydávaná pod patronátom *Evropské společnosti pro právní dějiny*.

² Tomuto celku sa azda najväčšmi približuje zameraním: NAVRÁTIL, M. *Almanach československých právníků: Životopisný slovník*. Praha : Nakladem spisovatelovým, 1930, 560 s.

³ VOJÁČEK, L., SCHELLE, K., TAUCHEN, J. *Dějiny Právnické fakulty Masarykovy univerzity*

nota konkrétneho hesla závisí od rozsahu prameňov v prípade inkriminovaného právnik, no vo väčšine prípadov sa jednotlivé „heslá“ rozsahom i metódou spracovania blížia skôr k menším kapitolám, než k útvarom typickým pre encyklopedický alebo stručný „slovníkový“ žáner. V prípade písateľsky aktívnych osobností bol na záver state zaradený relatívne podrobný výber z ich publikačnej činnosti a väčšinu hesiel tiež zdobi fotografia konkrétneho právnik, či právničky. Podobný spôsob spracovania si vypýtal daň práve v objemnejšom korpuse všetkých troch zväzkov, ktorý sa však nelíši od iných častí tohto súborného diela.

V *Encyklopedii* sa vyskytujú mená legendárnych právnych vedcov, slávnych politikov a úspešných právnikov, až po osobnosti, ktoré boli známe iba vo svojom regióne, resp. v rámci svojej profesie. Podľa kritérií zostavovateľov tu boli zaradení v prvom rade vysokoškolskí učitelia a vedeckí pracovníci v odbore právo, ďalej právnicki, ktorí zanechali významnú stopu vo sfére politiky, napokon aj osoby s právnickým vzdelaním prejavujúce náklonnosť k umeniu, ktorá bola korunovaná uznaním a slávou. Do poslednej analyzovanej kategórie patria osobnosti, ktoré síce právo neštudovali, ale v priebehu života významne ovplyvnili formovanie zákonodarstva, právnej vedy a praxe. Sem patria najmä jednotlivci českí panovníci, no vyskytujú sa tu aj potomkovia šľachtických rodov, ktorí zastávali vysoké dvorské úrady.

Z hľadiska časového horizontu sa zostavovateľom podarilo úspešne zachytiť značné rozhranie, keď sa chronologicky prvé „medailóny“ venujú osobnostiam pražského arcibiskupa Arnošta z Pardubic, kráľa Václava IV. či Jana Husa z prelomu 14. a 15. storočia,⁶ posledné heslá siahajú takmer do súčasnosti, keď analyzujú život a dielo prof. Jarmily Pokornéj († 2023), prof. Zdeňka Česku († 2023) alebo Eduarda Kukana († 2022) či Jozefa Klimka († 2021). Je prirodzené, že na stránkach *Encyklopedie* došlo k zvečneniu len nežijúcich právnikov.

⁶ Heslo o Janovi Husovi spracoval medievalista Jiří Kejř, ktorý sa dlhodobo venoval súvislostiam práva a husitstva.

Osobitný prínos pri spoznávaní komplexnosti právnych dejín predstavuje podľa názoru recenzenta zaradenie hesiel o právnikoch z radov nemeckej menšiny, ktorá bola v českých krajinách tradične aktívna, no dnes by si ich mená prvoplánovo spojil s Českou republikou len skutočný znalec pomerov. Ide najmä o profesorov či absolventov Nemeckej právnickej fakulty v Prahe (napr. Franz Kafka, nezabudnuteľný kriminalista August Finger, právni historici ako Wilhelm Weizsäcker, Otto Peterka, Mariano San Nicoló, či Rudolf Schranil a ďalší). Patria sem aj osobnosti, ktoré boli nútené emigrovať a poznáme ich skôr vďaka ohlasu získanému v zahraničí. Výnimočne sa možno stretnúť aj s heslami o právnikoch, ktorí sa v českých krajinách iba narodili či strávili tu prvé roky svojho života, ale inak boli spätí s germánskym prostredím (napr. Hans Kelsen, na Morave absolvoval gymnaziálne štúdiá romanista Moritz Wlassak alebo kánonista Edward Górecki), rovnako sa tu v rámci jednotlivých zväzkov vyskytujú heslá o profesoroch „emigrantskej“ ruskej právnickej fakulty, ktorá pôsobila v Prahe počas prvej republiky ako exilové centrum ruskej inteligencie.

V rade zastúpených osobností nechýbajú ani slovenskí právnicki, ktorí sa na stránkach *Encyklopedie* vyskytujú v pomerne veľkom počte, a to opäť od najvýznamnejších osobností až po tie, ktoré sa skôr vytratil z pamäte (pri zachovaní potreby „encyklopedickej významnosti“). Úchytom môžeme spomenúť heslá o učiteľoch na právnických fakultách (napr. procesualisti Andrej Bajcura⁷ a Ján Bavorský, národohospodár Imrich Karvaš, civilisti Štefan Luby a Karol Plank, právni historici Jozef Karpát, Karol Rebro, Peter Blaho, internacionalisti ako Ján Azud, Ján Tomko či Juraj Cúth, spomeňme tiež Vojtecha Hatalu, Juraja Kolesára a mnohých ďalších). Ako predstaviteľ štátnej moci bol do tohto rámca zaradený prezident Gustáv Husák, predsedovia vlád a ministri Milan Hodža, Peter Colotka, ale tiež napr. župan Jozef Kállay či minister spravodlivosti a gene-

⁷ Práve pri mene Andreja Bajcuru je možné identifikovať drobný preklep: nenarodil sa v Humennom, ale v obci Sukov (okres Medzilaborce).

rálny prokurátor Ján Pješčák. Nemožno zabudnúť ani na sudcov Adolfa Zátureckého či Vladimíra Fajnora, generálneho prokurátora Michala Benčíka, ba ani na básnika-advokáta Pavla Orságha Hviezdoslava či Janka Jesenského. Napokon veľa právnikov českej národnosti spojilo svoju pracovnú dráhu so Slovenskom. Len tento „skromný“ výber dokumentuje široké spektrum zastúpených osobností.

Na vypracovaní životopisov sa podieľal široký kolektív autorov z Českej republiky, zo Slovenska, výnimočne aj z nemeckých krajín, ba dokonca aj z Poľska, pričom ich afiliácia sa neobmedzovala len na právnické fakulty či akadémie vied, ale aj na filozofické a príbuzné fakulty, archívy, múzeá, ba nezriedka prispeli právnici praktici. Nemožno opomenúť, že medzi autormi jednotlivých biografii sa nachádzajú mená vyše dvadsiatich univerzitných profesio-

rov z najrôznejších úsekov právnej vedy a príbuzných odborov.

Z recenzovaného súboru troch zväzkov biografii v rámci *Encyklopedie* vyžaruje nielen mimoriadne organizačné nasadenie a precíznosť editorov, ale aj subtilná krása zozbieraného právno-historického materiálu. Osudy jednotlivých aktérov poskytujú priestor na zamyslenie – nielen nad ľudským rozmerom hrboľatosti životných ciest, ale aj – nad vývojom právnej vedy a praxe v „československom“ priestore. Ako autentické a podrobné dielo možno tieto zväzky *Encyklopedie* odporúčať nielen skupine právnych historikov, ale v zásade každému právnikovi, ktorý si uvedomuje vzácnosť príslušnosti k svojmu stavu a profesii v zmysle Cicerónovej požiadavky na svornosť (*concordia ordinum*).

Martin Gregor*

* Doc. JUDr. Martin Gregor, PhD., Katedra rímskeho práva a cirkevného práva, Právnická fakulta UK v Bratislave. Email: martin.gregor@flaw.uniba.sk, ORCID ID 0000-0001-6168-9233, Scopus ID: 57219350436.